

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3425

Vragen van het lid **Akerboom** (PvdD) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *verboden bijengif dat via huisdieren in de natuur komt* (ingezonden 9 juni 2023).

Antwoord van Minister **Adema** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 24 augustus 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 3065.

Vraag 1

Kent u de berichten «Hond met anti-vlooiemiddel brengt landbouwgif de natuur in», «Paardenbloemen in vijftien parken besmet met bestrijdingsmiddelen en anti-vlooiengif» en «Vlooiengif is reden om honden uit natuurgebieden te weren»?^{1, 2, 3}

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kent u het onderzoek van Wageningen Environmental Research, waaruit blijkt dat neonicotinoïden zoals fipronil en imidacloprid, die als landbouwgif zijn verboden vanwege de bewezen desastreuze effecten op bijen, alsnog in de natuur worden gevonden omdat de middelen wel blijven worden verkocht als anti-vlooiën- en anti-tekenmiddelen voor huisdieren?⁴

Antwoord 2

Ja.

¹ Trouw, 19 januari 2023, «Hond met anti-vlooiemiddel brengt verboden landbouwgif de natuur in» (<https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/hond-met-anti-vlooiemiddel-brengt-verboden-landbouwgif-de-natuur-in~b122e20b/>).

² Trouw, 21 mei 2023, «Paardenbloemen in vijftien parken besmet met bestrijdingsmiddelen en anti-vlooiengif» (<https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/paardenbloemen-in-vijftien-parken-besmet-met-bestrijdingsmiddelen-en-anti-vlooiengif~b7664ade/>).

³ Trouw, 26 mei 2023, «Vlooiengif is reden om honden uit natuurgebieden te weren» (<https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/vlooiengif-is-reden-om-honden-uit-natuurgebieden-te-weren~be255536/>).

⁴ ScienceDirect, 1 februari 2023, «Pet dogs transfer veterinary medicines to the environment» (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969722066499?via%3Dihub>).

Vraag 3

Kent u het onderzoek waaruit bleek dat alle monsters van paardenbloemen uit openbare parken waren besmet met minstens vier tot wel achttien verschillende gifstoffen afkomstig van diergeneesmiddelen tegen vlooiën, teken en luizen?⁵

Antwoord 3

Ja.

Vraag 4

Klopt het dat imidacloprid zo giftig is dat de hoeveelheid die wordt gebruikt voor één vlooiënbehandeling bij een gemiddelde hond voldoende is om 60 miljoen bijen te doden?⁶

Antwoord 4

Het is bekend is dat imidacloprid een krachtig en specifiek werkend insecticide is. Bij een juiste behandeling zoals voorgeschreven in de bijsluiter komt de dosis voor één vlooiënbehandeling grotendeels in de hond terecht. Slechts een fractie van de dosis komt dan als residu in het milieu terecht.

Vraag 5

Kunt u bevestigen dat in onderzoek naar dode koolmezen wel 26 verschillende pesticiden in de dode kuikentjes werden gevonden, waaronder als belangrijkste drie soorten vlooiëngif? Onderschrijft u de conclusie dat uitgekamde hondenharen met gif, die worden gebruikt in de nestjes, hoogstwaarschijnlijk de belangrijkste boosdoener zijn?⁷

Antwoord 5

Hondenharen met gif kunnen een bron voor blootstelling zijn voor jonge vogels. Het is tot op heden nog niet onomstotelijk aangetoond dat de mezenkuikens daadwerkelijk zijn overleden als gevolg van de aangetroffen stoffen waar zich ook diergeneesmiddelen onder bevonden. Daarom is een onderzoek gestart naar de doodsoorzaak van koolmeeskuikens in verschillende lidstaten. Het Europese geneesmiddelenbureau (EMA) en lidstaten hebben ook vergunninghouders van o.a. vlooiënmiddelen geattendeerd op het onderzoek naar dode koolmezen⁸ en verzocht het signaal mee te nemen in de farmacovigilantie-analyse van hun betreffende diergeneesmiddelen. Dit is een bij wet voorgeschreven analyse (verordening (EU) 2019/6) en heeft als doel schadelijke gevolgen o.a. in het milieu van het gebruik van diergeneesmiddelen te voorkomen. De vergunninghouder is verantwoordelijk voor een adequate analyse en heeft de verplichting relevante signalen mee te nemen in de beoordeling. Daarnaast is het onderzoeksrapport over de koolmezen mede aanleiding geweest voor het schrijven van het «Reflection paper on the environmental risk assessment of ectoparasiticide veterinary medicinal products used in cats and dogs»⁹ door het EMA. Dit reflection paper geeft een overzicht van de huidige situatie in de EU met betrekking tot het gebruik van ectoparasitica voor gezelschapsdieren.

⁵ PAN, 22 mei 2023, «Parken zijn ernstig vervuild met middelen tegen vlooiën en teken voor huisdieren en met bestrijdingsmiddelen uit de landbouw» (<https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2023/05/PERSBERICHT.pdf>).

⁶ The Guardian, 17 november 2023, «Pet flea treatments poisoning rivers across England, scientists find» (<https://www.theguardian.com/environment/2020/nov/17/pet-flea-treatments-poisoning-rivers-across-england-scientists-find>).

⁷ CLM, november 2019, «Koolmezensterfte en buxusmotbestrijding: pesticidenbelasting bij jonge koolmezen» (https://www.clm.nl/wp-content/uploads/2021/09/998-CLMrapport-Mezen_buxusmot-sum.pdf).

⁸ CLM, november 2019, «Koolmezensterfte en buxusmotbestrijding: pesticidenbelasting bij jonge koolmezen» (https://www.clm.nl/wp-content/uploads/2021/09/998-CLMrapport-Mezen_buxusmot-sum.pdf).

⁹ EMA, 16 december 2022, «Reflection paper on the environmental risk assessment of ectoparasiticide veterinary medicinal products used in cats and dogs» (https://www.ema.europa.eu/en/documents/scientific-guideline/reflection-paper-environmental-risk-assessment-ectoparasiticide-veterinary-medicinal-products-used_en.pdf).

Vraag 6

Kunt u uitleggen waarom bepaalde insectenverdelgers (insecticiden) wel zijn verboden als landbouwgif met het doel om bestuivers te beschermen, maar niet verboden zijn als diergeneesmiddel terwijl uit deze onderzoeken blijkt dat het gif ook via huisdieren in de natuur terecht komt en dus een risico vormt voor bestuivers?

Antwoord 6

De wijze waarop diergeneesmiddelen en gewasbeschermingsmiddelen worden beoordeeld, voordat ze worden goedgekeurd / toegelaten wordt bepaald door respectievelijk Verordening (EU) 2019/6 en Verordening (EG) 1107/2009. Hierbij wordt rekening gehouden met toekomstig gebruik, doseringen e.d. en het verschil in blootstelling aan de omgeving. De blootstelling aan de omgeving is zeer verschillend bij gewasbeschermingsmiddelen en diergeneesmiddelen.

Vraag 7

Klopt het dat het Europese geneesmiddelenbureau (EMA) diergeneesmiddelen niet op ecotoxologische effecten, de giftigheid voor het milieu, beoordeelt? Zo ja, waarom niet?

Antwoord 7

Nee dat klopt niet. Diergeneesmiddelen, waaronder vlooiën- en tekenmiddelen voor honden en katten, worden beoordeeld op hun werkzaamheid, veiligheid en kwaliteit. Hierbij hoort ook een milieubeoordeling met een baten/risico afweging. De Europese beoordeling van de risico's van diergeneesmiddelen voor het milieu is zeer uitgebreid voor middelen die aan groepen dieren in de veehouderij worden toegediend. Voor individuele toepassing zoals middelen voor gezelschapsdieren is er ook een milieubeoordeling vereist, maar deze is beperkter. Als de risico's te groot zijn wordt een markttoelating geweigerd of worden in de bijsluiters waarschuwingen opgenomen met daarbij instructies voor een zorgvuldige toediening. Voorbeelden hiervan zijn om de plek van toediening 48 uur niet aan te raken of om de hond twee dagen niet te laten zwemmen in open water.

Vraag 8

Deelt u het inzicht dat het beoordelingskader van de EMA met spoed moet worden aangepast? Zo ja, welke stappen gaat u daartoe ondernemen?

Antwoord 8

Het reflectionpaper «Reflection paper on the environmental risk assessment of ectoparasiticide veterinary medicinal products used in cats and dogs» genoemd in vraag 5, geeft een overzicht van de huidige situatie in de EU met betrekking tot het gebruik van ectoparasitica voor gezelschapsdieren. Tevens wordt de huidige aanpak voor milieubeoordelingen van diergeneesmiddelen geanalyseerd en advies gegeven over aanvullende risico-mitigerende maatregelen om de blootstelling van de omgeving aan dergelijke ectoparasitica tegen te gaan. Dit reflection paper is dit jaar in publieke consultatie geweest. Op basis van de input wordt nu een finale versie voorbereid die in juli besproken wordt in het EMA, en na goedkeuring, in het najaar zal worden gepubliceerd. Op basis daarvan zal het EMA een nieuwe strategie voor de aanpak van milieubeoordelingen ontwikkelen. Nederland zal zich krachtig inzetten voor dit onderwerp binnen de EU en tevens nationaal de mogelijkheden inventariseren om een beleidsrichting vast te stellen.

Vraag 9

Bent u, naar aanleiding van deze nieuwe wetenschappelijke kennis, van mening dat het gebruik van insecticiden als diergeneesmiddelen zo snel mogelijk moet worden verboden? Zo ja, welke stappen gaat u daartoe nemen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

Een huisdier moet behandeld kunnen worden bij een wormen- of vlooiëninfectie en bij bijvoorbeeld teken. Dit is niet alleen noodzakelijk voor het borgen van de diergezondheid, maar ook voor het borgen van de volksgezondheid. Deze parasieten kunnen namelijk zelf een risico voor de volksgezondheid zijn,

maar ook zoönotische virussen of bacteriën overbrengen. Gebruik van ectoparasitica is dus noodzakelijk in de diergeneeskunde, maar deze moeten wel zorgvuldig en volgens de bijsluiters worden gebruikt. Hiermee worden alle risico verkleinende maatregelen voor de omgeving gevolgd. Het gebruik van ectoparasitica blijft bij gebrek aan goede alternatieven noodzakelijk in de diergeneeskunde.

Vraag 10

Deelt u het inzicht het gebruik van chemische middelen tegen teken en vlooiën al drastisch kan worden verlaagd wanneer deze niet preventief worden, bijvoorbeeld met een standaard jaarlijkse behandeling, maar alleen curatief wanneer het echt nodig is? Zo ja, gaat u preventief gebruik van chemische middelen zo snel mogelijk verbieden en op welke manier gaat u dat doen?

Antwoord 10

Wanneer men wacht met het behandelen tot een dier een besmetting oploopt, is het vaak al te laat. Dit geldt met name voor teken, waar de kans op overdracht van ziekteverwekkers groter wordt naarmate de teek langer in de huid zit. Daarom is voor teken preventieve behandeling belangrijk. Men kan door een huisdier regelmatig te kammen en te inspecteren een vlooiëninfectie opsporen en het dier vervolgens adequaat behandelen. Echter geldt hier ook dat de eigenaar van huisdieren soms te laat is en de besmetting al zodanig is ontwikkeld dat deze lastiger te bestrijden wordt. Er zijn echter wel risicoperioden aan te wijzen waar de kans op vlooiënbesmetting groter is. Daarnaast kan de kans op besmetting per dier en situatie verschillen. De dierenarts heeft een belangrijke rol van het informeren van gezelschapdier-eigenaren en voorschrijven van de diergeneesmiddelen. Dit informeren gebeurt op basis van de richtlijnen van het ESCCAP (European Scientific Counsel Companion Animal Parasites)¹⁰.

Vraag 11

Erkent u dat teken bij huisdieren ook met de hand of met een tang kunnen worden verwijderd en dat chemische middelen dus helemaal niet nodig zijn? Gaat u deze methode bij huisdierbezitters stimuleren en zo ja, op welke manier?

Antwoord 11

Teken kunnen inderdaad met de hand verwijderd worden, wanneer ze worden gevonden. Helaas is dat laatste niet altijd makkelijk of zelfs mogelijk. Sommige honden- of kattenrassen hebben bijvoorbeeld een dikke, dubbele vacht, waardoor het niet lukt teken te vinden. Daarnaast zijn sommige teken zo klein dat ze bijna niet zichtbaar zijn met het blote oog. Regelmatige controles zijn belangrijk zoals beschreven in de richtlijnen van het ESCCAP, maar behandeling met diergeneesmiddelen blijft in bepaalde situaties nodig.

Vraag 12

Erkent u dat teken en vlooiën bij huisdieren grotendeels kunnen worden voorkomen door regelmatig stofzuigen, dweilen en het wassen van kussens, alsmede door natuurlijke middelen die op basis van geur insecten afweren? Gaat u deze preventieve methoden bij huisdierbezitters stimuleren en zo ja, op welke manier?

Antwoord 12

Goede hygiëne kan de infectiedruk in huis verminderen zoals vermeld door het RIVM¹¹, maar besmetting kan hierdoor niet worden voorkomen. Huisdieren lopen vaak buitenshuis teken en vlooiën op, wanneer ze bijvoorbeeld in aanraking komen met andere dieren of door hoog gras of struikgewas lopen. Wat betreft natuurlijke middelen is er weinig tot geen bewijs dat deze

¹⁰ ESCCAP (European Scientific Counsel Companion Animal Parasites) «Richtlijn bestrijding ectoparasieten hond en kat» (https://www.esccap.eu/uploads/docs/6s9kq8yo_1130_ESCCAP_GL3_Dutch_v6_1p.pdf).

¹¹ RIVM, «Hygiëne en huisdieren» (<https://www.rivm.nl/hygiene/hygiene-en-huisdieren>).

middelen voldoende werken. Daarom zie ik momenteel onvoldoende reden om extra maatregelen te nemen.